

Rapport dalla seduta dil cussegl da vischnaunca dils 14 da november 2024 en l'aula dalla casa da scola Danis

Presenza: 12 commembers dil cussegl
 1 suppleant cun dretg da votar
 3 suppleants senza dretg da votar
 2 commembers dalla cumissiun da quen e gestiun
 5 commembers dalla suprastanza communal + actuar

Hosps: 3 hosps

Il president dil cussegl, Gérard Carigiet fa a tuts presents in cordial beinvegni alla seduta da questa sera.

La gliesta da tractandas, la quala ei vegnida tarmessa tier cun l'invitaziun, vegn suttamessa alla discussiun. Damai ch'ei vegn buca fatg diever da tala ei la gliesta per la seduta da questa sera ligionta.

1. Approbaziun dil protocol dalla seduta dil cussegl dils 12 da settember 2024

Il protocol ei vegnius tarmess allas cusseglieras ed a tuts cussegliers. Il president dil cussegl suttametta el alla discussiun. Da tala vegn buca fatg diever. Il protocol vegn approbaus unanim e senza cuntervuschs.

2. Separtizipar e fundar “Corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias dallas Ovras Electricas Reinanteriur SA”

Il dretg dallas auas ha ellas vischnauncas dalla Cadi ina liunga tradiziun. Ils 7 da fenadur 1956 han las vischnauncas dalla Cadi ensemen cul cantun Grischun e la Nordostschweizerische Kraftwerke AG (NOK) fundau las Ovras electricas Reinanteriur SA (ORA) cun sedia a Mustér. Igl intent dall'ORA era lu ed ei aunc adina dad utilisar la forza hidraulica dil Rein Anteriur e da ses flums laterals.

Cull'approbaziun entras il Cussegl pign (Regenza) dil cantun Grischun, ils 29 da december 1959, ein ils contracts dallas concessiuns denter las vischnauncas dalla Cadi e l'ORA pil dretg d'utilisaziun dallas auas dallas vischnauncas concessiunarias entrai en vigur.

Las concessiuns han in cuoz d'80 onns che ha entschiet il mument che l'ORA ha priu en funcziun las maschinas igl 1. d'october 1968 e finescha ils 30 da settember 2048.

Las vischnauncas concessiunarias han il dretg dad in sez el cussegl d'administraziun dall'ORA. Ils onns 1978 han las vischnauncas giu decidiu il turnus dalla representanza el cussegl d'administraziun. La conferenza dils presidents communalas dalla Cadi fuorma il ligiom denter las vischnauncas e l'ORA. Oz representa il president communal dalla vischnaunca Medel/Lucmagn, *Claudio Simonet*, ils interess dallas vischnauncas dalla Cadi el cussegl d'administraziun dall'ORA.

Oz ein biebein 2/3 dil temps da concessiun spirai. Duront quei temps ha l'ORA utilisau cun success las forzas dall'aua dallas vischnauncas. Las vischnauncas han saviu profiter da tscheins d'aua sco era dallas dividendas annualas dall'ORA. Sper quellas entradas han las vischnauncas saviu profiter dalla vendita dall'energia da participaziun e da

concessiun. Quellas entradas ein stadas d'immens grond'impurtonza pil svilup da nossas vischnauncas muntagnardas.

L'economisaziun dall'energia da participaziun e da concessiun per las vischnauncas ha la conferenza dils presidents communalis dalla Cadi surdau agl inschignier *Walter Deplazes*, Surrein ensemen cun *Ciril Deplazes*, meinafatschenta dall'Energia Alpina, Sedrun.

Sco menziunau scadan igl onn 2048 ils contracts da concessiun denter las vischnauncas e l'ORA. Entochen quei onn succedan las contractivas davart il return a tschep sebasond sin la legislaziun federala e cantunala. Tenor art. 29 dalla lescha cantunala davart il dretg dallas auas (LDAG; DG 810.100) ein ils possessurs dallas ovras electricas (ils concessiunaris) obligai da mantener quellas da tut temps en in bien stan ed en buna funcziun. Renovescha ni engrondescha il concessiunari cumparts dallas ovras electricas che ein pertuccadas dil return a tschep e muossa el si che las investiziuns san buca vegnir amortisadas entochen alla fin dalla concessiun, san las vischnauncas ed il cantun sin damonda separticipar vid las investiziuns (art. 30 al. 1 LDAG). La participaziun succeda sebasond sin art. 30 al. 2 LDAG e sin fundament d'in plan da tscheins e d'amortisaziun fixaus ensemen cul concessiunari. Per ch'il concessiunari sappi planisar las investiziuns a moda persistente eisi prudent da s'accordar cun ina cunvegnyentscha per la valur restonta aschi baul sco pusseivel. Quei mandat da contrahar ed elaborar ina cunvegna per la valur restonta dall'ORA ensemen cun il cantun ed il concessiunari e quei en num dallas vischnauncas ha la conferenza dils presidents communalis dalla Cadi surdau igl onn 2023 a *Walter Deplazes*, inschignier ed a *Patrick Schaniel*, president communal da Sumvitg. Ils dus mandataris ein stai involvai directamein ellas contractivas pertuccont il return a tschep avon temps dall'Ovra Russein SA sin intschess dallas duas vischnauncas da Mustér e Sumvitg.

Il president communal dat aunc sclariment detagliau en connex cun fundar la corporaziun e tgei che quei munta per nosa vischnaunca.

La suprastonza fa la proposta al cussegl da separtizipar e fundar quella corporaziun per mauns dalla radunonza communal dils 28 da november 2024.

La discussiun vegn dada libra. Cunquei ch'ei vegn buca fatg diever dalla discussiun vegn passau vi tier la votaziun.

Il cussegl decida cun tscharna unanima (13:0) da separtizipar e fundar la "Corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias dallas Ovras Electricas Reinanteriur SA per mauns dalla radunonza communal dils 28 da november 2024.

3. Approbaziun: Status dalla "Corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias dallas Ovras Electricas Reinanteriur SA"

Sut il num «Corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias dallas Ovras Electricas Reinanteriur SA», suandont numnada COORA, secolligian las vischnauncas concessiunarias dall'ORA tier ina corporaziun da vischnauncas dil dretg public el senn digl art. 52ss. dalla lescha cantunala da vischnauncas (LV; DG 175.050). Quella fuorma giuridica ei enconuschenta allas vischnauncas ed il meglier adattada per quest intent. Il sez dalla COORA duei esser el liug dall'administraziun ch'ei actualmein aunc buca fixaus. Las lavurs d'administraziun dalla COORA duein tenor pusseivladad vegnir surdadas ad in'administraziun communal dad ina dallas vischnauncas concessiunarias.

Igl intent dalla COORA duei primarmein esser da coordinar e representar ils interess e giavischs comunabels dallas vischnauncas concessiunarias enviars la concessiunaria (ORA) sco era enviars tiazas persunas. In impurtont pensum dalla COORA ei

l'economisaziun dall'energia da participaziun e da concessiun dallas vischnauncas. Plinavon nominescha la COORA il representant dallas vischnauncas el cussegl d'administraziun resp. ella cumissiun da finanzas dall'ORA. Tut las vischnauncas concessiunarias ein commembras dalla COORA. Quei ein Breil/Brigels, Disentis/Mustér, Medel/Lucmagn, Sumvitg, Tujetsch e Trun. Quellas vischnauncas fuorman era las vischnauncas dalla corporaziun. Organs dalla COORA ein la totalitad dils habitonts cun dretg da vuschar dallas vischnauncas dalla corporaziun, la radunonza da delegai, la suprastonza dalla corporaziun e la cumissiun da gestiun.

La radunonza da delegai secumpona da mintgamai in representant da mintga vischnaunca dalla corporaziun che vegn eligius da mintga singula vischnaunca. La quota dallas vuschs dallas singulas vischnauncas corrispunda dad ina vart alla cumpart procentuala dil tscheins d'aua e da l'otra vart alla cumpart vid il capital d'acziun dall'ORA. Las vuschs vegnan adattadas sin fundament da midadas vid il tscheins d'aua respectivamein vid la cumpart al capital d'acziun dallas vischnauncas concessiunarias.

La suprastonza dalla corporaziun ei responsabla per l'administraziun dalla corporaziun. L'incarica principala ei l'execuziun dallas incumbensas statutaras el rom digl intent dalla corporaziun, en special da representar l'entira participaziun dallas vischnauncas al capital d'acziun dall'ORA sco era da decider davart l'execuziun dils dretgs da participaziun. La suprastonza secumpona da 3 tochen 5 commembers. La conferenza dils presidents communalis dalla Cadi san elegier entochen dus commembers ella suprastonza dalla corporaziun. Sper quellas incaricas elaborescha la suprastonza dalla corporaziun il rapport annual, il quen da gestiun e la bilanza sco era il preventiv per mauns dalla radunonza da delegai. La revisiun annuala dil quen da gestiun e la bilanza vegn fatga dil post da revisiun che vegn eligius dalla radunonza da delegai. Ils cuosts dalla corporaziun per ademplir las incumbensas statutaras sco era ils cuosts d'administraziun vegnan reparti sin las vischnauncas concessiunarias tenor la media dallas quotas da vuschs sco sura descret.

Ina vischnaunca concessiunaria sa extrar alla fin d'in onn calendar dalla corporaziun, risguardond in termin da visada da treis onns. La dissoluziun dalla corporaziun sa vegnir concludida cun 2/3 dallas vischnauncas concessiunarias e la maioritad dils votants.

Suenter che tuttas vischnauncas han approbau ils statuts e decidu da fundar la COORA duei quella entscheiver la lavur cun l'entschatta digl onn 2025.

La suprastonza fa la proposta al cussegl d'approbar las statutas dalla corporaziun per mauns dalla radunonza communalis dils 28 da november 2024.

La discussiun vegn dada libra. Cunquei ch'ei vegn buca fatg diever dalla discussiun vegn passau vi tier la votaziun.

Il cussegl decida d'approbar cun tscherna unanima (13:0) las statutas dalla « Corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias dallas Ovras Electricas Reinanteriur SA »

4. Preventiv e quen d'investiziun 2025

Il preventiv ei vegnius tarmess tier a tuts cussegliers per informaziun. Tal siara suenter expensas da frs. 15'722'200 ed entradas da frs. 16'161'288 cun in surpli entradas ell'altezia da frs. 439'088. Quei preventiv ha saviu vegnir fatgs tenor il quen annual 2023 sco referenza. Il quen d'investiziun preveda expensas da frs. 5'200'000 ed entradas da frs. 650'000. Las investiziuns netto muntan per consequenza a frs. 4'550'000.

Il president communal repassa il preventiv dil quen current sco era dil quen d'investiziun e dat sclariments tier tut las posiziuns. Sin las damondas tschentadas sa vegnir dau risposta. Propostas per midadas vegn fatg neginas. Il cussegl approbescha entras tscherna unanima (13:0) e senza cuntervuschs il preventiv cun quen d'investiziun 2025 per mauns dalla radunonza communal. Cun quella approbaziun ein era ils credits necessaris tenor il quen d'investiziun concedi.

Il president communal presenta aunc il plan da finanzas (investiziuns) per ils proxims 4 onns (2026 – 2029). Quei plan ei in instrument da lavur per la suprastanza e sto buca vegnir approbaus dil cussegl. Ils cusseglers han priu enconuschientscha dil plan, il qual vegn era presentaus alla radunonza communal.

5. Pei da taglia 2025

Mintg'onn han il cussegl da vischnaunca e la radunonza communal la pusseivladad da fixar il pei da taglia.

La suprastanza fa la proposta da schar il pei da taglia sco tochen dacheu sin 90% dalla taglia cantunala sempl.

La taglia sin schischom sto tenor lescha da taglia vegnir fixada mintg'onn da niev. Quella importa denter 1.5 entochen 2.0 promils. La suprastanza fa la proposta da restar sco tochen dacheu sin sin 1.7 promils.

Las damondas vegnan suttamessas alla discussiun. Era la cumissiun da quen e gestiun sustegnan la proposta dalla suprastanza. Autras propostas vegn fatg neginas. Cun tscherna unanima (13:0) decida il cussegl per mauns dalla radunonza communal da fixar il pei da taglia ordinari sco tochen dacheu sin 90 % dalla taglia cantunala sempl ed il pei da taglia sin schischom sin 1.7 promils.

6. Orientaziun concept da cultura e temps liber

Per la promoziun da cultura en nossa vischnaunca ha ina cumissiun giu ellavurau ora in sboz per ina lescha. En quei sboz ei denton vegniu fixau contribuziuns annualas fixas per las uniuns che survarga las pusseivladats dalla vischnaunca. Ord quei motiv ha la suprastanza ellavurau ora ina proposta per ina ordinaziun che duess reglar las cumpetenzas dad ina cumissiun sco era la promoziun da cultura en nossa vischnaunca e quei senza contribuziuns fixas, mobein mo contribuziuns sin damonda. Avon che la suprastanza metta en vigur quella ordinaziun ei previu d'encurrir personas che ein prontas da far part a quella cumissiun. Sin l'entschatta dil proxim onn duessan quellas personas esser anfladas, aschia ch'il cussegl sa eleger quella cumissiun. Ei vegn giavischau dils vischinadis da proponer personas cun l'affinitad per la cultura che savessan far part en quella cumissiun. Las propostas ein da far entochen la fin schaner 2025 alla suprastanza.

Cunquei ch'ei dat en nossa vischnaunca era uniuns da sport, vegn giavischau d'integrar era quellas en l'ordinaziun. Ord la discussiun ei denton semussau, che quellas uniuns vegnan tractai sco tochen dacheu e drovan buca vegnir integrat en l'ordinaziun.

Il cussegl ha priu enconuschientscha dallas explicaziuns e va d'accord cun igl agir dalla suprastanza. Sco proxim pass vegn fatg propostas per ina cumissiun ed en la proxima seduta dil cussegl vegn quella cumissiun elegida.

7. Elecziun: cumissiun biblioteca

Tier la cummissiun da biblioteca ha Patric Maissen da Breil demissiunau sco commember. La suprastanza fa la proposta d'eleger sco successura la Sabrina Battista-Cristani da Danis. Ulteriuras propostas dat ei neginas.

Cun tscherna unanima elegia il cussegl Sabrina Battista-Cristani da Danis sco nova commembra dalla cumissiun da biblioteca.

8. Elecziun dalla suprastanza dil cussegl per la proxima perioda d'uffeci

Tenor constituziun sto la suprastanza dil cussegl vegnir elegida mintga onn.

a) president/a dil cussegl

Gérard Carigiet ei staus il davos onn en uffeci sco president dil cussegl. Sco successura fa il vischinadi da Dardin la proposta sin la vice-presidenta Andrea Cathomas-Friberg. Ulteriuras propostas dat ei buc.

Cun tscherna unanima elegia il cussegl Andrea Cathomas-Friberg sco nova presidenta dil cussegl da vischnaunca per la proxima perioda d'uffeci dad in onn.

b) vice-president/a dil cussegl

Cunquei che Andrea Cathomas-Friberg ei vegnida elegida sco presidenta dil cussegl sto vegnir elegiu in niev vice-president ni ina vice-presidenta. Il vischinadi d'Andiast fa la proposta sin Rolf Sgier. Ulteriuras propostas dat ei neginas.

Cun tscherna unanima elegia il cussegl Rolf Sgier sco niev vice-president dil cussegl da vischnaunca per la proxima perioda d'uffeci dad in onn.

c) actuar dil cussegl

La suprastanza communal fa la proposta sin il canzlist Curdin Cadonau. Ulteriuras propostas dat ei neginas.

Cun tscherna unanima reelegia il cussegl Curdin Cadonau sco actuar dil cussegl per la proxima perioda d'uffeci dad in onn.

9. Varia

Clau Schlosser informescha il cussegl en connex cun il project "Ordavon" tgei projects che ein schon instradai e mess sin via:

- la via atras Danis ei stada publicada e duess vegnir baghegiada naven dil 2026, quei denton mo sch'ei dat buc memia bia recuors dils convischins da Danis.
- habitaziuns per indigens e luvriers ein sin buna via da vegnir realisai dad investurs privats si Breil.
- l'ustria sper il Resort Pradas duess vegnir realisada ensemen cun in investur
- rutas da bike e da viandar vegnan evaluai ensemen cun las Pendicuaras Breil SA
- la colligiaziun denter Breil e Sursaissa cun traffic public duess vegnir mess en vigur la fin 2025
- parcadis si Andiast ei la suprastanza vidlunder d'ellavurar ora in project en connex cun la sanaziun dalla Via sut l'Orta.
- la concessiun digl implont da militar si Tschuppina cuora giu el 2030. La suprastanza ei vidlunder da contrahar cun ils responsabels dil militar.
- ei dat in project per metter en valur meglier il lag da Breil, quei project ei vegnius ellavurau ora dalla suprastanza. Ils cuosts ein tenor la suprastanza el mument aunc calculai bia memia aults, aschia ch'il project sto vegnir adattaus. Cu ils cuosts ed il project ein adattai, vegn quel presentaus al cussegl.

Vinavon informescha il president communal il cussegl che la suprastanza seigi sefatschentada en pliras sedutas cun il tema d'eleger ina cumissiun turistica. Alla finfinala ei la suprastanza plitost dil meini ch'ina cumissiun fetschi pauc senn e detti mo dapli lavur alla suprastanza. Per ils projects che la suprastanza sa buca far persula, ei previu d'engaschar persunas dil fatg che preparan ils projects ensemen cun ils cuosts, aschia che quels san vegnir presentai alla populaziun.

Il giavisch dil cussegl ei denton da seser ensemen billateral cun ils intressents e discussiunar sco vinavon cun enqual project. Gérard Carigiet vegn a coordinar il proxim termin per ina sentupada. Vinavon vegn giavischau da buca mo seconzentrar sin il turismus en vischnaunca, mobein era sin la populaziun che stat igl entir onn en vischnaunca e ch'ei mondi bein cun quels.

Il contract da prestaziun cun Surselva Tourismus cuora giu la fin 2025. Il giavisch ei da contrahar ed adattar il carnet da pensums per ils proxims onns, cun quei ch'il turismus ei semidaus fetg els davos 10 onns. La suprastanza ha priu encunter quei giavisch e vegn a prender si contact cun ils responsabels da Surselva Tourismus.

Quei ei stau la davosa seduta dil cussegl el 2024. Gérard Carigiet engrazia als cusseglers per la presenza e la partizipaziun e fa attents sin la radunonza communal che ha liug ils 28 da november 2024 a Breil. El giavischa allas cusseglieras ed als cusseglers in bien retuorn a casa e siara la seduta dallas 22:30 uras.

Breil, ils 15 da november 2024

Il president

Gérard Carigiet

Igl actuar

Carolin Cadonaa